

Усі виступи на засіданні секції можна умовно поділити на кілька блоків, що відповідають напрямкам книгознавчих досліджень ретроспективних фондів.

Особливо різноплановістю вирізнялися доповіді співробітників Інституту книгознавства НБУВ. Зав. відділу НБУВ, канд. мистецтвознавства **Г. М. Юхимець** презентував друкований каталог мідних гравірувальних дощок українських друкарень XVII–XIX ст. з фондів НБУВ, який не має аналогів у світі. На жаль, це було єдине нове видання за тематикою секції, але таку практику ознайомлення спеціалістів з новими виданнями варто продовжувати на майбутніх засіданнях.

Директор Інституту книгознавства НБУВ, д-р іст. наук, професор **Г. І. Ковальчук** ознайомила присутніх з новим науковим корпоративним проектом щодо реєстрації примірників книжкових пам'яток, запропонованим НБУВ і представленим на порталі установи (К. В. Лобузін). На першому етапі цієї колосальної і перспективної роботи передбачено провести спільно облік примірників прижиттєвих та посмертних видань Т. Г. Шевченка (до 1923 р., відповідно до проекту «Україномовна книга»). На час роботи конференції на порталі НБУВ зареєструвалися як учасники цього проекту і ввели інформацію про свої примірники (крім НБУВ) Національна історична бібліотека, Наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В. Каразіна, Музей рідкісної книги Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя.

Підвищений інтерес у присутніх викликала доповідь-презентація заст. директора Інституту проблем реєстрації інформації НАН України, члена-кореспондента НАН України **А. А. Крючина** «Збереження записів українського музичного фольклору шляхом оцифрування фонографічної колекції Осипа Роздольського». Доповідач ознайомив аудиторію з результатами досліджень, проведених при грантовій підтримці Державного фонду фундаментальних досліджень. Вони були присвячені збереженню записів українського музичного фольклору на циліндричних носіях, що потребують особливих умов зберігання. Про специфіку роботи з музичними фондами йшлося у виступах зав. відділу НБУВ **Л. В. Івченко** («Книгознавство і дослідження музичних пам'яток»), мол. наук. співробітника НБУВ **О. А. Цибульської** («Колекція раритетних грамплатівок з фондів НБУВ: особливості каталогізації»).

Окрему тематичну групу становили доповіді, присвячені дослідженню історичних колекцій. Директор Бібліотеки ім. акад. М. О. Лавровського Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя, завідувач Музею рідкісної книги **О. С. Морозов** розповів про зібрання М. М. та І. М. Михайловських у Ніжині. В Музеї рідкісної книги виявлено невелику (61 одиниця зберігання), але унікальну колекцію кирилических стародруків та видань громадянського друку, яка раніше належала

вихованцю духовної семінарії, палкому шанувальнику старовини, колекціонеру М. М. Михайловському.

Зав. відділу Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Гончара **О. Г. Сак** ознайомила присутніх з книжковими та рукописними колекціями, які сформували рідкісний і цінний фонд Херсонської ОУНБ. У доповіді йшлося про започаткування як самої бібліотеки, так і її фонду. Було охарактеризовано сучасні колекції: особові зібрання – херсонського журналіста Д. І. Файнштейна, колекціонера М. А. Смельянова, композитора С. В. Юферова; сімейний архів Гошкевичів та ін.

Старш. наук. співробітник Центру українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка **С. Р. Кагамлик** присвятила свою доповідь бібліотекам українських православних ієрархів ранньомодерного періоду: Феофана Прокоповича, Симона Тодорського, Стефана Яворського, Андрія Юшкевича та ін.; проаналізувала тематичний та мовний склад бібліотек тогочасного вищого духовництва. Про примірники з бібліотек Житомира у франкомовному і польськомовному фондах НБУВ йшлося у виступі наук. співробітника НБУВ **Т. А. Якубової**. Провідний бібліотекар НБУВ **С. М. Малюк** розповів присутнім про шляхи комплектування газетного відділу Всенародної бібліотеки України, нині – НБУВ (1918–1921 рр.).

Кілька неординарних доповідей було присвячено рідкісним аспектам дослідження стародруків. Так, зав. відділу НБУВ **Н. П. Бондар**, ознайомила присутніх з методикою філігранологічного дослідження для встановлення підроблених аркушів у складі краківських видань «Гербарій» М. Сенніка 1568 р. та М. Ужендова 1595 р. Асистент Української академії друкарства **Ю. С. Стемпіцька** зосередила увагу на особливостях декорування сегментів корінця української золотарської оправи.

Дослідженням інших видів видань були присвячені, зокрема, виступ (з електронною презентацією зображень) мол. наук. співробітника НБУВ **О. М. Донець** «Ідеологія в художніх образах: гендерні аспекти візуалізації жінки в українському радянському плакаті 1940–1970 рр. (на основі зібрання українського друкованого плаката ХХ ст. відділу образотворчих мистецтв НБУВ)». Старш. наук. співробітник НБУВ **Н. Г. Солонська** окреслила перспективи досліджень відділу зарубіжної україніки НБУВ.

Робота секції засвідчила актуальність книгознавчих досліджень бібліотечних фондів і необхідність оперативного введення одержаних результатів у сучасний інформаційний простір.

Галина Ковальчук,

д-р іст. наук, директор Інституту книгознавства НБУВ

Тетяна Мяскова,

канд. іст. наук, старш. наук. співробітник НБУВ

Бібліотека як суспільно-інформаційний центр наповнення соціальних комунікацій

Засідання секції «Бібліотека як суспільно-інформаційний центр наповнення соціальних комунікацій» відбулося 7 жовтня 2015 р. У її роботі взяли участь провідні фахівці Наукової бібліотеки Національного університету ДПС України, НТБ Київського національного університету технологій і дизайну, кафедри бібліотекознавства і бібліографії Рівненського державного гуманітарного університету, НТБ Національного авіаційного університету, ДНТБ України, ДНАББ ім. В. Г. Заболотного, Національної бібліотеки України для дітей, НБУВ – загалом понад 40 осіб.

Відкриваючи засідання, заст. ген. директора НБУВ, д-р іст. наук **В. М. Горовий** наголосив на важливості процесу еволюції соціальних інформаційних комунікацій для формування національного інформаційного простору в умовах глобалізації, адже поряд з позитивами вона несе в собі і загрозу його тотальної уніфікації, спричиняє процеси, які негативно впливатимуть на його розвиток у майбутньому. Підкреслювалась також актуальність прогностично-аналітичних підходів до вивчення вертикальних і горизонтальних обмінів, вироблення науково обґрунтованих методик управління цими процесами.

Було зазначено, що трансформація інформаційних комунікацій в інтересах розвитку національного інформаційного простору, розвиток механізмів впливу на них і тим самим зміцнення національного інформаційного суверенітету сприяє нейтралізації негативних інформаційних процесів. На переконання доповідача, виокремлені комунікації в рамках існуючого правового поля вимагають державного контролю, забезпечення подальшого розвитку інформатизації в країні, забезпечення вільного доступу та використання громадянами суспільнозначущих інформаційних ресурсів, необхідних для розвитку як окремо взятої особистості, так і суспільства загалом.

Учасники секційного засідання у своїх виступах висвітлювали різні аспекти діяльності інформаційно-аналітичних підрозділів національних бібліотек, вказували на конкретні шляхи оптимізації їх комунікації з користувачами за допомогою веб-технологій, використання соціальних медіа в бібліотекознавчих дослідженнях та як джерела інформації соціальної тематики для бібліотек. Також було розглянуто комплекс актуальних проблем, пов'язаних з оптимізацією та підвищенням ефективності інформаційно-аналітичних підрозділів бібліотек в умовах поширення електронних технологій, напрацюванням інноваційних методик використання інформаційних ресурсів інтернет-середовища в процесі підготовки бібліотечного інформаційно-аналітичного продукту та його просування на інформаційний ринок, посиленням впливу бібліотечних структур на суспільне життя, окресленням тенденцій їх розвитку як сучасних інформаційно-комунікаційних комплексів, розкриттям спе-

цифіки та нових можливостей комунікації бібліотек в умовах широкого використання інструментарію соціальних медіа.

Завершуючи роботу, учасники секційного засідання не тільки обговорили і схвалили до прийняття проект Рекомендацій конференції, а й внесли до нього низку пропозицій, а саме:

- з метою піднесення ефективності електронного урядування посилити роз'яснення діяльності владних структур, необхідності розвитку співробітництва інформаційно-аналітичних підрозділів бібліотечних установ з громадськістю шляхом розроблення, підготовки і поширення відповідних бібліотечно-інформаційних матеріалів;
- з метою підвищення ефективності діяльності бібліотечних структур в Інтернет-середовищі доповнювати підтримку функціонування бібліотечних веб-сайтів підтримкою функціонування бібліотечних сторінок у соціальних медіа;
- для посилення адресності бібліотечно-інформаційної роботи, широкого інформування користувачів про фонди бібліотеки та надання їм вільного доступу до зібраних в них документованих знань вкрай важливо використовувати в бібліотечній роботі соціальні медіа різноформатного контенту (текстові, відео, аудіо, графічного формату), практикувати створення бібліотечних мережеских кластерів.

Тетяна Гранчак,
д-р наук із соц. комунікацій,
зав. відділу НБУВ

Електронні бібліотеки. Автоматизація бібліотечної технології

У засіданні секції «Електронні бібліотеки. Автоматизація бібліотечної технології» взяли участь понад 50 фахівців з різних бібліотек України. Переважна більшість виступів була присвячена питанням формування бібліотечно-інформаційних ресурсів, їх систематизації, організації та представленню користувачам. Належна увага приділялася також новим науковим проектам НБУВ: «Наука України: доступ до знань» та «Цифрова бібліотека українки».

Доповіді зав. відділу НБУВ, канд. техн. наук **Н. Ф. Самохіної**, мол. наук. співробітників НБУВ **С. Г. Клочок**, **Л. В. Коновал**, провідного бібліотекаря НБУВ **С. В. Руденко** стосувалися досвіду формування електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів, які створюються у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського, технологій формування відповідних баз даних, перспектив їх інтеграції у міжнародні науково-інформаційні системи та включення до довідково-пошукового апарату. Дослідження, проведені фахівцями Центру бібліотечних електронних ресурсів і технологій, показали, що найбільш значущі, потужні електронні бібліотеки національного рівня були створені у різних країнах світу саме на базі національних бібліотек. І це цілком закономірно, адже вони є інтеграторами національних електронних ресурсів, законодавцями технологічних принципів їх організації. Значну увагу фахівці НБУВ приділили проблемам формування «Наукової електронної бібліотеки», електронного репозиторію «Наукова періодика України», новому інформаційному ресурсу НБУВ – електронна бібліотека «Україніка», який має стати інтегратором знань про Україну, представлених в електронному вигляді.

Присутні також відзначили важливість формування тематичних ресурсів веббібліографії, яка виконує, з одного боку, функцію професійної навігації в електронних ресурсах Інтернету, а з іншого – дає змогу розширювати інформаційний потенціал бібліотечного фонду. Зав. сектора НБУВ **Н. В. Добра** у своїй доповіді «Інтернет-навігатор наукових бібліографічних ресурсів» розкрила можливості інтернет-навігатора НБУВ, охарактеризувала його структуру, змістове наповнення, виокремила переваги при обслуговуванні віддалених користувачів. Доповідачка презентувала новий інформаційний блок інтернет-навігатора «Джерела наукової інформації», орієнтований на наукову та освітню аудиторію користувачів. Було підкреслено оригінальність технологічного рішення для формування інтернет-навігатора НБУВ на основі бібліографічної бази даних з можливістю підтримки окремих тематичних розділів різними профільними фахівцями бібліотеки.

Наук. співробітники НБУВ **І. П. Перенесієнко** та **С. С. Гапуля** акцентували увагу аудиторії на теоретичних питаннях інтеграції електронних документних ресурсів та бібліотечних класифікацій у веб-середовищі. Доповідь наук. співробітника НБУВ **О. В. Ісаєвої** «Електронні файли на особу в електронному середовищі» стосувалася авторитетного контролю та авторитетних файлів осіб, перспектив створення авторитетного файла науковців України на базі надходжень обов'язкових примірників авторефератів і дисертацій. Створений авторитетний файл, наголосила доповідачка, має стати органічною частиною, започаткованого в НБУВ **К. В. Лобузіною**, інформаційного порталу «Наука України: доступ до знань», який включатиме взаємопов'язані авторитетні файли: наукових